

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta/
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Viite:

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2026

VNS 6/2025 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Poliisihallituksen kirjallinen asiantuntijalausunto

1 Taloudellinen näkymä

Vuoden 2026 talousarvio ja hallitusohjelma sisältävät poliisin kannalta myönteisiä panostuksia sisäiseen turvallisuuteen, lisäksi hallitusohjelma varmistaa poliisille mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun. Poliisi varmistaa, että vuonna 2026 toiminnallinen tuloksellisuus ei laske. Hallitusohjelmassa ja vuoden 2026 talousarvion toteuttamisessa korostuu erityisesti rikostorjunta ja hallitusohjelma sisältää useita rikostorjunnan tehostamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Osa toimenpiteiden toteutuksesta edellyttää lainsäädäntömuutoksia, osa on toteutettavissa poliisin sisäisiä toimintaprosesseja kehittämällä sekä kohdentamalla operatiivisen toiminnan lisäresurssit tietojohtoisesti.

Samanaikaisesti lisäpanostusten rinnalla valtiontalouden yleiset näkymät sekä valtion tuottavuusohjelman säästövelvoitteet haastavat poliisin toiminnan ja talouden suunnittelua. Yleiskuva on muuttumassa poliisissa haasteelliseksi, kun tarkastellaan poliisin kokonaisoperatiivista suorituskkyä, jossa henkilöstömäärän nosto on edelleen keskiössä. Uusia ratkaisuja on löydettävä, jotta poliisi kykenee tasapainottamaan taloutensa annettuun kehykseen.

Suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti poliisi vastaa merkittävistä tehtäväkokonaisuuksista. Poliisin toimintakyvyn ylläpitoon tulee tässä tilanteessa panostaa, koska se osaltaan luo turvallisuutta muutoin turvattomassa tilanteessa. Poliisin mahdollisuus turvata kansalaisia ja yhteiskuntajärjestystä nopeastikin muuttuvissa tilanteissa tulee säilyttää.

1.1 Valtion talousarvioehdotus vuodelle 2026

Poliisitoimen toimintamenojen taso vuonna 2026 on yhteensä noin 1 020 milj. euroa. Poliisille kohdennettiin vuoden 2025 budjettiriihen yhteydessä tehdyllä päätöksellä lisäystä yhteensä noin 11 milj. euroa, josta koulupoliisitoimintaan 2,0 milj. euroa, harmaan talouden ehkäisyyn 3,5 milj. euroa, nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan 5,0 milj. euroa sekä lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumiseen 0,589 milj. euroa. Kehyspäätös vuo-

sille 2026-2029 sisältää näiden erien jatkon kehyskaudelle. Edellä mainittujen rahoituskokonaisuuksien turvaaminen kehyskaudelle mahdollistaa osa-alueiden toiminnan jatkuvuuden ja samalla toimintaa kyetään suunnittelemaan pitkäjänteisesti.¹

Lisäksi esitetään merkittävää lisäpanostusta poliisin valmiusyksikön suorituskyvyn nostoon (5,173 milj. euroa) vuodelle 2026 sekä myös tuleville vuosille. Poliisin valmiusyksikön suorituskyvyn kehittäminen on nykyisessä tilanteessa Suomen sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi kriittisen tärkeää huomioiden nykyinen geopoliittinen tilanne. Suorituskyvyn asteittainen nosto on myös osa kansallista varautumista.

Poliisi nostaa operatiivisissa poliisitehtävissä olevan henkilöstön määrää vuonna 2026 maltillisesti vuoteen 2025 verrattuna. Poliisi osoittaa lisäresursseja hallitusohjelman mukaisiin operatiivisiin tehtäviin painottaen rikostorjuntaa. Mahdolliset lisäkohdennukset priorisoidaan, kunhan vuoden 2025 määrärahan lopullinen käyttö on selvillä ja tiedetään vuodelle 2026 siirtyvän määrärahan suuruus.

Valtion taloudellinen tilanne vaikuttaa myös poliisin tulevien vuosien määrärahoihin, vaikakin poliisi muun valtion turvallisuussektorin tavoin välttyi suurimmilta määrärahalleikkauksilta. Poliisin talouden iso kuva ei kuitenkaan poikkea muista valtionhallinnon toiminnoista. Poliisi joutuu jo vuonna 2026 reagoimaan säästövelvoitteisiin. Poliisille osoitetaan vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa lisää tuottavuussäästöä yhteensä 5,998 milj. euroa jo aiemmin päätetyn vajaan kymmenen miljoonan euron lisäksi.

Poliisin toimintamenomomentille kohdistuu siis yhteensä noin 15 milj. euron tuottavuussäästö vuonna 2026. Huolimatta pysyvästä noin 11 milj. euron määrärahalisäyksestä edellä todettuihin priorisoiuihin painopisteisiin poliisi joutuu priorisoimaan ja osoittamaan säästöjä mm. hankintoihin.

Vaikutukset operatiiviseen työhön minimoidaan tuottavuussäästöjä kohdennettaessa. Poliisi joutuu edelleen tulevaisuudessa samanaikaisesti varautumaan, kehittämään ja tasapainottamaan toimintaansa, mikä on organisaatiolle erittäin haasteellista. Pelkätään esim. hankintoja leikkaamalla tuottavuussäästöt eivät pitkällä tähtäimellä tule riittämään.

Taulukko 1. Poliisin määrärahat 2026-2029

1 000 €	2026	2027	2028	2029
26.10.01. Poliisitoimen toimintamenot	1 019 807	1 042 733	1 049 429	1 049 964
26.10.20 Maastapoistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot	3 868	4 668	4 668	4 668

¹ Poliisi on tuonut esille lausunnossaan 7.5.2025 Eduskunnalle VNS 2/2025 vp; valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029 mitä annettu rahoitus on mahdollistanut.

1.2 Henkilöstö

Poliisin keskeisin voimavara on henkilöstö. Vuonna 2024 poliisin toimintamenoilla palkattujen poliisien määrä oli 7 644 htv:tä (kokonaishtv: 10 503 htv:tä). Vuoden 2025 arvio poliisien määrästä on 7 830 (kokonaishtv: 10 650). Vuonna 2026 tavoitteena on nostaa operatiivisissa tehtävissä toimivien henkilöiden määrää noin 90 htv:llä, jolloin kokonaishtv-määrä on 10 880² henkilötyövuotta. Kokonaishenkilöstön määrä kasvaa 150 henkilötyövuodella, koska vastaavasti mm. työssäoppimisjaksoilla olevien henkilöiden määrä kasvaa vuoden 2025 tasosta. *(Vuoden 2024 toteutumassa mukana kaikki momentit (ml. työllisyysvaroin palkatut, 27 htv). Vuosien 2025 ja 2026 arvioon nämä eivät enää sisälly.)*

Poliisi nostaa hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetetun mukaisesti poliisitehtävissä toimivien määrän 8 000 poliisihenkilötyövuoteen kehyskauden loppuun mennessä. Lisäys tehdään poliisin operatiivisen toiminnan vahvistamiseen. Siten operatiivisissa poliisitehtävissä toimivan henkilöstön määrä lisääntyy hallituskauden loppuun mennessä yhteensä 500 henkilötyövuodella. Poliisin kyky rekrytoida tarvittava määrä poliisitoimintaa tukevia erityisosaajia, kuten kyber- ja talousasiantuntijoita sekä tutkintasihteereitä, turvataan.

Poliisissa suunnitellaan ja johdetaan henkilöstöön liittyviä tavoitteita seuraavien periaatteiden mukaisesti: lisähenkilöstöä kohdennetaan hallitusohjelman ja tulosoikeuksien painopisteitä noudattaen, poliisikoulutettu henkilöstö työskentelee poliisiosaamista ja -valtuuksia edellyttävissä tehtävissä ja poliisissa rekrytoidaan myös siviilikoulutettua henkilöstöä poliisitoiminnan tehtäviin parhaan osaamisen ja tavoitteen mukaisen henkilöstömäärän hankkimiseksi.

1.3 Muut menot

Poliisin operatiivinen toimintavalmius koostuu henkilöstöresurssien lisäksi myös suorituskykyyn oleellisesti vaikuttavista ajanmukaisista ja tietoturvallisista ICT-toiminnoista, terveistä ja turvallisista toimitiloista sekä ajanmukaisesta kalustosta ja välineistöstä. Nämä muodostavat yhdessä poliisin kokonaissuorituskyvyn, jolla se kykenee turvaamaan kokonaisturvallisuuden.

Poliisin ICT-, toimitila- ja muut hankintamenot ovat olleet voimakkaassa kasvussa. Syitä kasvuun on useita:

- 1) poliisien määrän lisäämisen vaikutukset
- 2) digitalisaation edistäminen
- 3) toimitilojen korjaus- ja uudisrakentamisen myötä nousevat vuokrat
- 4) yleinen hintatason nousu

² Arviossa ei ole mukana tulevia tuottavuusohjelman htv-vähennyksiä, jotka tulevat kohdistumaan hallinto- ja tukitehtävien henkilöstöön ennen kaikkea määräaikaista tehtäviä karsimalla sekä luonnollisen poistuman kautta.

Poliisissa pyritään vaikuttamaan nouseviin kustannuksiin myös omilla tehostamistoimenpiteillä sekä osallistumalla aktiivisesti ulkoisiin selvityksiin, kuten valmisteilla oleva Poliisin toimintalähtöinen verkostotarkastelu –hankkeeseen, jonka loppuraportti on valmistumassa. Hankkeessa luodaan ja vertaillaan enintään kolme vaihtoehtoista poliisin toiminta- ja toimipisteverkostomallia. Tavoitteena on ratkaista mikä verkostovaihtoehdoista vastaa tavoitteisiin, tulevaisuuden kysyntään ja toiminnan tavoitetasoihin ja hillitsee kustannusten nousua parhaiten.

ICT-toiminnan tehostamista ja tuottavuuden kasvattamista tehdään nyt jo mittavasti mm. osana ICT-toiminnan modernisointiohjelmia.

Poliisin toimintamenoista maksettaviin hankintamenoihin ei sisälly vuosittaisia indeksitarkistuksia, vaan nousevat menot on käytännössä katettava muista menoista sopeuttamalla, koska vastaavaa määrärahalisäystä momentille ei saada.

Poliisi joutuu jatkossakin kriittisesti tarkastelemaan ja priorisoimaan määrärahakehyksen käyttöä. Pidemmällä tähtäimellä tilanteeseen täytyy hakea kestävämpää ratkaisua kuin säästäminen. Yllä mainitusta problematiikasta johtuen poliisi on osana valtiohallinnon tuottavuusohjelmia käynnistänyt poliisin tuottavuusohjelman sisäministeriön ohjauksessa.

2 Poliisin tuottavuusohjelma

Poliisissa asetettiin elokuussa 2024 poliisin tuottavuusohjelma valmistelemaan ja toteuttamaan valtionhallinnon tuottavuusohjelman mukaisia poliisin toimenpiteitä sekä koordinoimaan muita talouden tasapainottamiseen liittyviä toimenpidekokonaisuuksia.

Poliisin tuottavuusohjelman tavoitteena on tasapainottaa talous annettuun rahoitukseen sekä toteuttaa asetetut säästötavoitteet (10 milj.euroa + lisäsäästö 6 milj. euroa) siten, että hallitusohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa ja poliisin suorituskyky säilyy riittävällä tasolla. Tämän lisäksi tehdään kustannusten hillintää koskevia toimenpiteitä jatkuvasti. Toimenpiteillä pyritään vähentämään tulevien vuosien kustannusnousupaineita (20-30 milj. euroa pitkällä aikavälillä) ja sopeuttamaan toiminta annettuun rahoitukseen.

Tuottavuusohjelman toimenpiteet koostuvat vaiheittain toteutettavista kokonaisuuksista, joista taloudellisesti merkittävimmät ovat kustannusten hillintä -kokonaisuus, hallinto- ja tukitoimien kehittäminen sekä digitalisaation hyödyntäminen. Näillä toimilla tavoitellaan pysyviä ja kestäviä ratkaisuja, joilla poliisin operatiivinen toiminta turvataan ja toiminta sopeutetaan annettuun kehykseen osana pitkän aikavälin suunnittelua. Jos nämä toimet eivät riitä tasapainottamaan budjettia vaikka toimintaympäristö muuttuu, tarkastellaan uudelleen myös hallinto- ja tukitoimien keskittäminen sekä menojen leikkaaminen ja ryhdytään muihin tarvittaviin toimiin talouden tasapainottamiseksi.

Säästövelvoitteisiin (enimmillään 16,5 milj. euroa vuositasolla) tullaan laskennallisesti pääsemään vuoden 2028 loppuun mennessä. Tavoitteena on vähentää hallinto- ja tukitoimiin kohdennettavia henkilötyövuosia 10 % vuoteen 2028 mennessä.

Huomattavaa on, että tuottavuusohjelmatyössä asetettavat säästövelvoitteet eivät täysimääräisesti toteudu kehittämisen kautta vielä ensi vuonna, joten vuoden 2026 suunnittelussa on huomioitava toimintamenosäästön kokonaisvaikutukset tekemällä leikkauksia joihinkin keskitetysti rahoitettaviin kertaluonteisiin hankintoihin. Säästöihin tullaan pidemmällä aikavälillä (vuonna 2028) pääsemään kehittämistoimilla sekä hallinto- ja tukitehtäviin kohdentuvan henkilötövuosien suunnitelmallisella vähentämisellä ja käyttäen luonnollista poistumaa.

Kustannusten hillintään kohdentuvat toimet vaativat jatkuvaa pitkän aikavälin suunnittelua ja toimenpiteitä, joita on tehty myös ennen nykyistä tuottavuusohjelmaa. Suunnitelmallisen hillinnän keskiössä on meneillään olevan suorituskyymäärityksen suunnitelmallinen edistäminen. Poliisihallituksen yksiköt ja poliisiyksiköt ovat kuluvan vuoden aikana pyrkineet aktiivisesti tekemään ja suunnittelemaan sellaisia kustannusten hillinnän toimia, joilla budjetti saadaan tasapainotettua vastamaan vuosittaisia määrärahoja.

Valitut keinot eivät vaikuta poliisin suorituskykyyn tai ydintoimintoihin niitä heikentävästi vaan varmistavat niiden suunnitelmallisen ja tarkoituksenmukaisen toteuttamisen pitkällä aikavälillä. Suoria leikkauksia pyritään edelleen välttämään, koska niillä nähdään olevan suunnittelemattomia ja ennakoimattomia vaikutuksia myös poliisin suorituskykyyn ja ydintoimintoihin.

3 Poliisin toimintaympäristö ja sen haasteet lyhyellä aikavälillä - Mikä poliisia nyt haastaa?

- **Väestön eriarvoistuminen ja pahoinvointi:** ihmisten pahoinvoinnin lisääntyminen näkyy poliisitehtävillä, sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö huono-osaisien kanssa lisääntyy, väestön ikääntyminen tulee edelleen lisäämään poliisin tehtäviä, omankädenoikeus -ilmiö mahdollisesti kasvussa
- **Katujengit ja nuoret:** katujengitilanne on pysynyt ennallaan, nuorten väkivaltarikollisuudessa ei kokonaisuutena arvioiden merkittävää muutosta, äärioikeiston ideologiaa levitetään myös kouluissa
- **Lupahallintoa koskevat muutokset:** passin enimmäisvoimassaoloajan pidentämisestä merkittäviä toiminnallisia muutoksia, palvelulaki -esityksessä riskejä liittyen poliisitoiminnan kyvykkyyteen ja kustannustasoon
- **Kybertoimintaympäristön havainnot:** EU:n pikamaksuasetus tuo vaikutuksia TVA-rikoksiin ja niiden torjuntaan, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö verkossa, tekoäly muuttaa tutkintaa, tekoälystä tuli rikollisuuden katalysaattori, TVA-petosten määrä kasvaa ja toteutustavat kehittyvät edelleen, kyberturvallisuuslaki voimaan, rikoskynnyksen ylittävät tapaukset lisääntyvät

4 Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta – selonteon linjaukset painottuen niiden vaatimaan rahoitustasoon sekä toteutumiseen vuoden 2026 TAE:n mukaisella rahoituksella.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on osoitettu poliisille merkittäviä lisäresursseja. Kehyskauden aikana poliisin operatiivisessa tehtävissä toimiva henkilöstö tulee nousemaan vähintään 500 henkilötyövuodella. Myös lisäykset mm. nuoriso- ja katujengirikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan sekä koulupoliisitoimintaan tulevat vaikuttamaan positiivisesti poliisin htv-määrän kehittymiseen. Tämä on tukenut poliisin pitkäjänteistä suunnittelua kehyskaudella ja tukee myös selonteon tavoitteita.

Poliisihallitus pitää ensisijaisen tärkeänä, että poliisilla tulee olla tulevaisuudessa riittävät resurssit ja työkalut suoriutua poliisin perustehtävistä siten, että se pystyy käyttämään resurssejaan oikeasuhtaisesti eri asioiden käsittelyyn ja antamaan riittävän vasteen niin arjen haasteisiin kuin kaikkein vakavimpien uhkaskenaarioiden mukaisiin tilanteisiin valvonta- ja hälytystoiminnassa sekä rikostutkinnassa. Tämä edellyttää myös tulevina vuosina rahoitustason nostoa, jotta poliisi kykenee vastaamaan selonteossa esitettyihin uhkakuihin.

Poliisin toimintaedellytykset on tärkeää turvata pitkäjänteisesti. Tämä luo vakautta perustoimintaan, toiminnan suunnitteluun sekä mahdollistaa tulevaisuudessa tehokkaan reagoinnin ja varautumisen niin perinteisiin, kuin uusiin sisäisen turvallisuuden haasteisiin.

Poliisin tärkein resurssi on henkilöstö. Näkyvin osa poliisin toimintaa on henkilöstö; poliisi tai lupahenkilöstö. Motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilöstö tekee poliisin tuloksen arjessa. Riittävällä henkilöresursoinnilla varmistetaan myös henkilöstön jaksaminen. Poliisin on oltava läsnä kansalaisten arjessa ja pystyttävä tarjoamaan palveluja kaikilla poliisitoiminnan osa-alueilla asuinpaikasta riippumatta.

Kuten sisäisen turvallisuuden selonteossa todetaan, toimintaympäristö monimutkaistuu ja nopeutuvat muutostrendit tulevat edelleen haastamaan poliisia. Sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisessä kehittämisessä on selonteossa tunnistettu keskeisiä ylivaalikautisia voimavaroihin liittyviä kriittisiä toimenpiteitä.

Selonteossa esitetään tavoite siitä, että poliisin operatiivisen henkilöstön määrä kahden seuraavan hallituskauden aikana kasvaisi yhteensä 10 prosenttia, vähintään 8 800 henkilötyövuoteen. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tavoite on kriittisen tärkeä, kun ottaa huomioon, miten keskeinen rooli riittävällä henkilöstöllä on poliisitoiminnan tavoitteiden toteutumisessa nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Tämä edellyttää lisärahoitusta yli vaalikausien. Poliisin reservi tulee myös huomioida yhtenä keskeisenä jatkokehittämisen kohteena tulevaisuudessa.

Poliisin suorituskyvyn tulee vastata entistä paremmin sekä paikallisiin ääriväkivallanteikoihin että valtakunnallisiin nopeasti eteneviin vaativiin ja poikkeuksellisiin poliisitoiminnallisiin tilanteisiin parantamalla erikoisjoukkotoiminnan suorituskkyä. Tämä panostus näkyy jo nykyisessä kehyspäätyöksessä.

Toimintaedellytysten turvaaminen ei tarkoita pelkästään henkilöstöä, vaan pitkäjänteisyys tulee ulottaa myös toiminnassa tarvittavien tukitoimintojen ja tarpeiden, kuten tietojärjestelmien, ajoneuvokaluston, toimitilojen ja muiden pitkäaikaisten sitoumusten kattamiseen (mm. operatiivista toimintaa tukevat hankinnat). Toimintaympäristön muuttuessa poliisin tulee kyetä vastaamaan mm. digitalisaatioon sekä tietoverkoissa tapahtuvaan toimintaan. Poliisilla on oltava työkalut, joilla voidaan varmistaa rajallisten resurssien käyttö ja resurssien suuntaaminen mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan selonteossa esitetty tarve siitä, että poliisi-toimen toimintamenoihin tulisi ottaa käyttöön vuosittainen indeksitarkistus, joka korjattaisiin jälkikäteen vastaamaan todellista kustannustason nousua, on tervetullut. Näin tuettaisiin poliisin kokonaissuorituskykyä. Indeksikorjauksella kyettäisiin turvaamaan nykytasoa ylläpitävät hankinnat. Sillä ei kuitenkaan pelkästään kyetä varmistamaan operatiivisen henkilöstömäärän nostosta aiheutuvia muiden kuin henkilöstömenojen kasvua. Henkilöstömäärän nosto edellyttää lisärahoitusta tuleville vuosille.

Yhteenvetona voi todeta, että selonteossa esitetyt resursseja koskevat toimenpiteet ja tavoitteet tukevat poliisin näkemystä. Yksin resurssien kasvattaminen ei kuitenkaan riitä. Toimintaympäristön muuttuessa tarvitaan mm. lainsäädännön muutoksia. Nämä edellyttävät ylivaalikautista sitoutumista. Kaikkien yhteiskunnan toimijoiden tulee toimia samaan suuntaan. Lisäpanostus kaikkiin sisäisen turvallisuuden toimijoihin on panostus yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen ja varautumiseen.

Kati Korpi, Hallintojohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 23.09.2025 klo 10:31. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi